

VILNIAUS žemaičių dėmesys „Lietuvos katalikų bažnyčios kronikai“ ir 2021 m.

Laisvės premijos laureatams Bonifacas VENGALIS

Nuotraukose (iš kairės): bendras salės vaizdas; fizikas prof. Saulius Norvaišas, sesuo Bernadeta Mališkaitė SJE, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys

Jau ketvirtas dešimtmetis, kai Vilniaus žemaičių kultūros draugijos kultūros vakarai pagal tradiciją dažniausiai vyksta kiekvieno mėnesio trečiąjį antradienį Vilniaus mokytojų namuose. Išimtis tik vasaros laikotarpis, kai draugijos nariai atostogauja. Šiems renginiams rengiamasi labai atsakingai. Jų programa suderinama draugijos tarybos pasitarimuose, informaciją apie šiuos renginius iš anksto paskelbia Vilniaus mokytojų namai.

Ne išimtis buvo ir šių metų vasario 21 d. vykęs Vilniaus žemaičių kultūros draugijos kultūros vakaras. Šį kartą jų svečiai buvo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys, Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacijos vienuolė 2021-ųjų metų Laisvės premijos laureatė Bernadeta Mališkaitė SJE, 2021-ųjų metų Laisvės premijos laureato, buvusio Telšių vyskupo Jono Algimanto Borutos SJ (1944–2022) mokslo draugas prof. Saulius Norvaišas ir Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių choras „LAISVĖ“ (vad. Gintaras Skapas).

Vakarą pradėjo šių metų sausio mėnesį naujai išrinktos Vilniaus žemaičių kultūros draugijos Tarybos pirmininkas BONIFACAS VENGALIS. Naudodamasis proga jis padėkojo ankstesniam Tarybos pirmininkui Alvydui Stričkai, sėkmingai ėju-

siam šias pareigas nuo 2016 m., na o draugjos nariai gražiai pagerbė ir savo naująjį pirmininką.

B. Vengalis pažymėjo, kad „vakaro tema buvo pasirinkta atsižvelgiant į renginiui numatytą datą. Vasario 21-oji yra tarp dviejų mūsų valstybės mimimų svarbių datų, t. y. vasario 16-osios (Valstybės atkūrimo dienos) ir kovo 11-osios (Nepriklausomybės atkūrimo dienos). Nuo 1918 iki 1990 m. buvo 22 metai nepriklausomos Lietuvos valstybės kūrimo laikotarpis, o po jo – net trys viena po kitos sekusios okupacijos. Nuo 1990-ųjų jau 33 metus vėl esame laisvi ir vėl nebesižvalgydami vienas į kitą galime dainuoti tas dainas, kurios mums patinka, o ne tas, kurios mums būdavo primetamos. Šiandien, rodos, tą ir galėsime padaryti. Mums turėtų padėti GINTARO SKAPO vadovaujamas politinių kalinių ir tremtinių choras „LAISVĖ“.

Praėjus trims dešimtmečiams nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, kai kas pradeda pamiršti laisvės kainą ir kam turėtumėme būti dėkingi už tai, ką šiandien turime. Vienas po kito Anapilin pasitraukia svarbiausi laisvės kalviai, tokie kaip Simas Kudirka, Antanas Terleckas ir kt. Visai neseniai, praėjusių metų pabaigoje, netekome iškilios asmenybės – Jono Algimanto Borutos (1944–2022), buvusio Telšių vyskupo, Lietuvos katalikų

Nuotraukose (iš kairės): 2021 m. Laisvės premijos laureatai Elena Šuliuskaitė SJE, Telšių vysk. emeritas Jonas Algimantas Boruta SJ ir Bernadeta Mališkaitė SJE. Fotografai: Evgenia Levin, Tomas Vyšniauskas

bažnyčios kronikos (toliau – LKB kronika, „Kronika“) vyriausiojo redaktoriaus (1983–1989), kuriam kartu su dviem šio leidinio bendradarbiais seserimis vienuolėmis Elena Šuliuskaite SJE ir Bernadeta Mališkaite SJE buvo paskirta 2021-ųjų metų Laisvės premija.

Šiandien turime puikią progą kompensuoti dėmesio stoką LKB kronikos leidėjams ir platintojams. Džiugu, kad mums rūpima informacija sutiko pasidalinti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys. Apie save, savo bendradarbius ir pogrindyje leidžiamos LKB kronikos peripetijas papasakos sesuo Bernadeta Mališkaitė. Atsiminimais apie J.A.Borutą iš tų metų, kai jis dirbo mokslo tiriamąjį darbą Fizikos ir matematikos institute, pasidalins jo artimas mokslo draugas prof. Saulius Norvaiša.

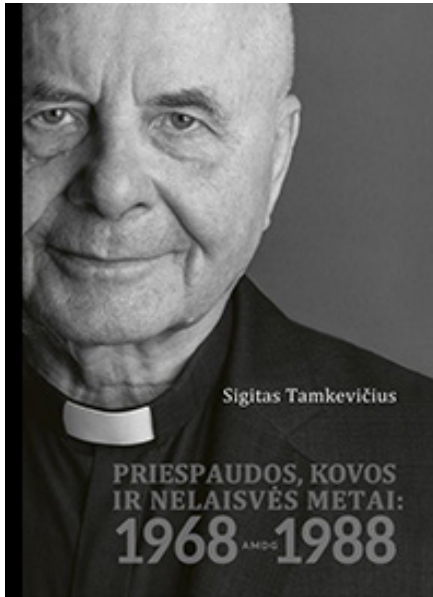
Dr. ARŪNAS BUBNYS savo pasisakymą pradėjo primindamas „Kronikos“ ištakas. Pranešėjas pažymėjo, kad Lietuvos bažnyčiai pats tragiškiausias buvo stalininis laikotarpis. Komunistinis režimas uždarinėjo maldos namus, buvo vykdomi tikinčiųjų ir ypač kunigų suėmimai, trėmimai, kalinimai. Vien tik Lietuvoje buvo represuoti 364 katalikų kunigai ir 4 vyskupai. Vyskupas Vincentas Borisevičius buvo nuteistas mirties bausme ir sušaudytas Sovietų saugumo (KGB) vidaus kalėjime Vilniuje. Jo palaikai buvo slapta užkasti Tuskulėnuose,

kur dabar yra memorialinis parkas. Arkivyskupas Mečislovas Reinys mirė 1953 m. lapkričio 8 d. Vladimiro kalėjime Rusijoje.

Po Stalino mirties represijos tapo švelnesnės. Nebuvo stengiamasi su bažnyčia kovoti teroristiniais metodais, naudojant fizinį smurtą, tačiau sustiprėjo vadinamasis ideologinis-propagandinis spaudimas. Nežiūrint to, pradėjo atsirasti pirmieji organizuoto pogrindinio pasipriešinimo židiniai. Atspirties tašku tapo 1971 m. kunigo Sigito Tamkevičiaus suorganizuotas Lietuvos tikinčiųjų memorandumas dėl sąžinės laisvės varžymo, skirtas tuometiniam Sovietų sąjungos partijos sekretoriui Leonidui Brežnevui. Šį dokumentą nepabijojo pasirašyti net 17 000 Lietuvos gyventojų. Netrukus po to, 1972 m. kovo 19 d., Simne dienos šviesą išvydo pirmasis pogrindinės „Kronikos“ numeris. Jos redaktorius Simno klebonas SIGITAS TAMKEVIČIUS buvo gavęs palaiminimą vykdyti šią misiją iš vyskupo Vincento SLADKEVIČIAUS, kuris tuo metu buvo ištremtas į nuošalų Lietuvos kaimą–Nemunėlio Radviliškį.

Iš viso per 17 metų, t. y. nuo 1972 iki 1989-ųjų buvo išleistas 81 „Kronikos“ numeris. Šių leidinių tiražas nebuvo didelis (100–200 egz.), tačiau vėliau atskiri leidinio numeriai buvo įvairiais būdais dauginami ir platinami visoje Lietuvoje. Talkinant

(Nukelta į 16 p.)

Iš kairės: Sigitas Tamkevičiaus knygos „Priespaudos, kovos ir nelaisvės metai, 1968–1988“ ir Danguolės Gervytės, Jūratės Tamošiūnaitės-Karašauskienės knygos „Kronika. Slaptos knygos istorija“ viršeliai

Maskvos disidentams, taip pat į Lietuvą atvykusiems užsienio turistams ji pasiekdavo Vakarais. Iš ten laisvas žodis, transliuojamas per Vatikano radiją, Amerikos balsą, Laisvės radiją ir kitas radijo stotis, susilaukdavo pasaulinio atgarsio. Užsienyje LKB kronika buvo išleista atskirais tomiais. Yra išėję 10 tomų lietuvių kalba, 3 tomiai anglų kalba ir 2 tomiai ispanų kalba, todėl LKB kronika iš tikrųjų yra pasaulinės reikšmės fenomenas. 1987 m. „Kronikos“ penkioliktyjų metinių proga jos leidėjas pasveikino JAV prezidentas Ronaldas Reiganas. Išversti „Kronikos“ numeriai dažnai nuguldavo ir ant popiežiaus Jono-Pauliaus II darbo stalo.

Visa tai labai nepatiko SSSR valstybiniam saugumo komitetui (KGB). „Kronikos“ susekimui ir jos platinimo tinklo sunaikinimui buvo pajungtas didžiulis KGB agentų ir informatorių tinklas. 1983 m. vyriausiasis „Kronikos“ redaktorius kun. SIGITAS TAMKEVIČIUS buvo suimtas,

tardomas ir nuteistas 6 metams lagerių ir 4 metams tremties. Tačiau „Kronikos“ leidimas nenutrūko: vyriausiojo redaktoriaus pareigas perėmęs kun. JONAS BORUTA sėkmingai tęsė pradėtą darbą iki pat „Kronikos“ leidimo pabaigos 1989 metais.

2021 m. Lietuvos UNESCO komisijos siūlymu LKB kronika buvo pripažinta nacionaliniu regioniniu europinės reikšmės dokumentu ir įtraukta į Europos UNESCO registrą „PASAULIO ATMINTIS“. 2022-uosius, kaip žinia, Lietuvos Seimas buvo paskelbęs „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ metais. Tais metais Lietuvoje vyko daug įvairių renginių. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro iniciatyva Simne ant namo, kuriame buvo išleistas pirmasis „Kronikos“ numeris, 2023 m. kovo 19d. bus atidengta atminimo lenta.

Kybartuose gimusi, lituanistikos studijas Vilniaus pedagoginiame institute baigusi sesuo vienuolė BERNADETA

MALIŠKAITĖ patvirtino, kad prisidėti prie „Kronikos“ tekstų redagavimo ją 1980 m. pakvietė tuometinis „Kronikos“ vyriausiasis redaktorius SIGITAS TAMKEVIČIUS. Kaip tik tada „Kronikos“ leidimui buvo reikalinga pagalba, nes, parengus 44-tąjį numerį, už leidinio dauginimą KGB suėmė 2 vienuoles seseris– GENUTĘ NAVICKAITĘ ir ONUTĘ VITKAUSKAITĘ. Tuo metu pagrindinį „Kronikos“ redagavimo darbą atliko sesuo ELENA ŠIULIAUSKAITĖ. Ji suredagavo 39 „Kronikos“ numerius (nuo 18 iki 58).

Sesuo Bernadeta prisipažino, kad jai ypatingai sunkus laikotarpis buvo 1983-aisiais metais, po to, kai buvo suimtas vyriausiasis „Kronikos“ redaktorius Sigitas Tamkevičius. Laimei, jo pareigas sutiko perimti kun. Jonas Boruta. Sušlubavus sesers Elenos sveikatai, visi leidinio redagavimo darbai ir atsakomybė už jį užgulė ant Bernadetos pečių. Būdama svarbiausia „Kronikos“ leidėja ir tekstų redaktore, ji suredagavo 22 vėlesnius „Kronikos“ numerius (58–72 ir 74–81).

Sesuo prisiminė, kad dėl Jono Borutos kandidatūros ne iš karto buvo apsispręsta. Iš pradžių į vyriausiojo „Kronikos“ redaktoriaus pareigas buvo numatytas kun. Jonas Kauneckas, tačiau tuo metu J. Kauneckas buvo ypatingoje KGB priežiūroje, na o pagrindinę kunigų seminariją baigęs J. Boruta neturėjo nuolatinės tarnystės vietos, todėl jo važinėjimas po visą Lietuvą pagal iškvietimą saugumui kėlė mažiau įtariamų. Sesuo Bernadeta prisimena tuo metu gavusi perspėjimą nuo

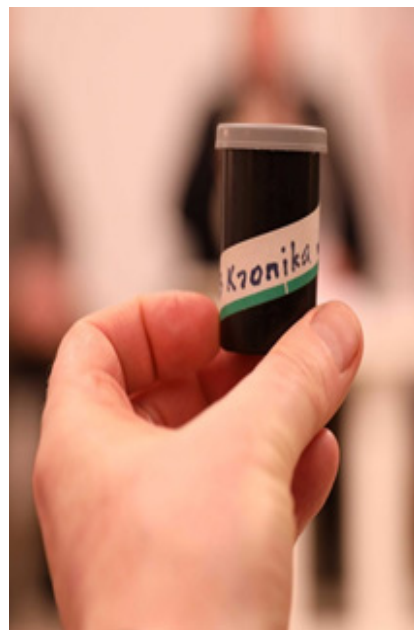
artimų žmonių ir bendradarbių: „Atsargiai jūs su tuo Boruta – jo visur pilna“. Pasakyti jiems tiesą apie J. Borutos vaidmenį leidžiant „Kroniką“ tada nebuvo jokios galimybės.

Sesuo Bernadeta parodė susirinkusiems keletą originalių „Kronikos“ numerių, taip pat į ritinėlius susuktas filmutes, kurios buvo siunčiamos į Vakarų. Ji taip pat parodė ir rekomendavo paskaityti dvi knygas, kuriose aprašytos intriguojančios LKB kronikos leidimo istorijos: jauniems skaitytojams pritaikyta „Slaptos knygos istorija“ ir Sigitto Tamkevičiaus „Priespaudos, kovos ir nelaisvės metai: 1968–1988“. Sesuo pakvietė aplankyti „Kronikos“ slėptuves Kybartuose, apžiūrėti Perkūno namą Kaune, kuriame, atlikus net 5 kratas slėptuvė nė karto nebuvo rasta.

Galiausiai sesuo Bernadeta išsakė savo palinkėjimus: „Gerbiemieji, manau, kad „Kroniką“ mes visi su jumis iki šiol teberašome. „Kronika“ – tai žmonės, kurie daro sunkius apsisprendimus, nors ne visi jie ir ne visada būna fiksuojami. Niekada negali, kaip tie izraelitai, prisirinkti manos tiek, kad užtektų visam laikui – reikia nuolat ją rinkti. Laisvės kainą reikia mokėti visą laiką, nors kartais ta kaina būna skaudi ir nesinori jos mokėti. Tada prasideda murmėjimas – panašiai kaip ir izraelitams. Bet sako, kad tie murtantys dažniausiai būna tinginiai, nenorintys nei sunkiai dirbti, nei atsakomybės prisiimti. Tai aš ir sau, ir jums visiems linkėčiau, kad mes kasdien pasirinktumėme teisingai, suprasdami, kad turime mokėti kainą už savo laisvę“.

Tikru žemaičiu, kilusiu iš Telšių, prisistatęs prof. SAULIUS NORVAIŠAS pasidalino prisiminimais apie savo mokslo draugą dr. Joną Borutą SJ. Su juo Saulius susipažino po to, kai baigęs fizikos mokslus Vilniaus universitete buvo paskirtas dirbti mokslinį darbą Fizikos-matematikos mokslinio tyrimo institute. Kaip tik ten prieš metus buvo įdarbintas jaunas fizikas J. Boruta. Abu jie turėjo tą patį vadovą – plungiškį profesorių prof. Adolfą Jucį. Sėdėdami viename kambaryje ir pertraukėlių metu vaikščiodami ilgais instituto koridoriais vyrukai turėjo maris laiko, kaip žemaičiai sako, pasirokauti žemaitiškai visais rūpimais gyvenimo klausimais. Žemaitiškai kalbėti Jonas buvo pramokęs vasarodamas Žemaitijoje pas savo močiutę. Iš tikrųjų Jonas buvo pusiau žemaitis, bet pagal charakterį užsispyręs kaip dera tikram žemaičiui.

Artima jaunųjų mokslininkų draugystė neliko nepastebėta. Kartą instituto partinės organizacijos sekretorius užkalbino Saulių: „Tarp mūsų yra žmogus veidmainis, šmeižiantis Tarybų valdžią... ir tas žmogus yra Jonas Boruta“. Klausia tada Saulius: „Jonai, kaip ten iš tikrųjų buvo?“. „Na taip“, – atsakė šis, – „kratą namuose padarė“. Netrukus po to Joną į savo kabinetą pasikvietė instituto direktorius akademikas Vytautas Statulevičius. Jis draugiškai perspėjo: „Jonai, mes tave svarstysim, bet tik tu ten tylėk“. „Na kaip, ar tylėjai?“, – procedūrai pasibaigus paklausė savo kolegą Saulius. „Tylėjau, kiek tik galėjau, atsakė Jonas, – bet

Dėžutės, kurioje buvo slepiamos „Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos“ filmutės, pavyzdys

tas, matyt, juos ir užsiutino“. Tas jų sekretorius neištvėrė: „Žiūrėk, – sako jis man, – tavo rankos suteptos tarybinių piliečių krauju“. „Tai tada aš ir nebeištvėriau – pradėjau juoktis“, – prisipažino Jonas. Įdomu, kad po šio įvykio vyresnieji kolegos Joną pradėjo netgi labiau gerbti – pradėjo sveikintis net ir tie, kurie jo anksčiau nepastebėdavo.

Jonas buvo kompanijos žmogus, jis nepraleisdavo progos dalyvauti vakarėliuose, išvykose į gamtą. Jam labai patikdavo klausytis balsingų kolegų atliekamų liaudies dainų. Ilgainiui jis tapo artimu Sauliaus šeimos draugu, bet niekada nebuvo prasitaręs, kad mokosi pagrindinėje kunigų seminarijoje ir kad ruošiasi tapti kunigu. Tik 1982 m., gimus Sauliaus dukrai, jis savo draugui prisipažino: „Tai dabar ir aš ją jau galėsiu pakrikštyti“. Jonas, slapta išventintas į kunigus, Lietuvoje negalėjo gauti nuolatinės tarnys-

(Nukelta į 18 p.)

Vilniaus žemaičių kultūros draugijos nariams metiniai mokesčiai – privalomi

tės vietos. Tada jį susirado katalikai ukrainiečiai. Tačiau Ukrainoje kunigui jam teko padirbėti tik keletą mėnesių, kol vieną dieną tenykščiai KGB tarnai atvežė jį į geležinkelio stotį, įteikė traukinio bilietą ir išsiuntė atgal į Lietuvą. „Man tada pasisekė, – prisipažino Saulius, – atgavau geriausią savo draugą, o tiems KGB-istams ne – per tą Joną jie prisidarė sau didelių bėdų“.

Išėjęs iš darbo Fizikos institute ir pradėjęs kunigauti J. Boruta rečiau beapsilankydavo Sauliaus šeimos namuose Šeškinėje. Kai užsukdavo, vaikams būdavo labai juokinga, kai dėdė Jonas, būdamas labai pavargęs, kartais po vakarienės užnūsdavo prie stalo. Sauliaus šeimos draugystė su J. Boruta nenutrūko iki pat jo mirties. Tapęs Telšių vyskupu, kol dar nebuvo pasiligojęs, jis nekantriai laukdavo savo draugų iš Vilniaus. Pats parengdavo įdomesnius maršrutus po Žemaitiją, pats savo svečius lydėdavo po apylinkes ir su užsidegimu pasakodavo apie širdžiai brangaus krašto istoriją ir jos iškilus žmones.

Garbingų svečių pasisakymai buvo palydėti gausiais plojimais. Visiems trims buvo įteikti atminukai, kuriuose įrašytas šviesiam vyskupo J. Borutos atminimui skirtas vakaras, vykęs 2023 m. sausio 17d. Tuskulėnų rimties parko rūmuose.

Regionų kultūrinių iniciatyvų centro vadovė DANUTĖ MUKIENĖ (RAMONAITĖ) renginio metu papasakojo, kad turėjo laimę bendrauti su Telšių vyskupu dr. J. Boruta rengdama spaudai leidinį, skirtą Palangos Švenčiausios Mergelės Ma-

rijos Ėmimo į dangų bažnyčios 100-mečiui paminėti, bei šiam jubiliejui skirtą mokslinę konferenciją. Palangos bažnyčios jubiliejiniame leidinyje yra išspausdintas Jono Borutos straipsnis „PALANGA ŽEMAIČIŲ IR LIETUVOS RELIGINĖS KULTŪROS ISTORIJOJE“. Leidinio sudarytoja paminėjo, kad ją sužavėjo atsakingas Vyskupo požiūris į prašymą parašyti straipsnį, dalyvauti konferencijoje, pavydėtinas jo kruopštumas ir išsiugdytas gebėjimas moksliskai išdėstyti surinktus faktus. Atsidėkodama leidinio sudarytoja garbingiems svečiams draugijos vardu padovanojo po minėtą knygą.

Prisiminimais apie „Kroniką“ pasidalijo draugijos narys POVILAS SAUDARGAS. Prieš daugelį metų jam dirbant Mokslų akademijos (MA) bibliotekoje iš JAV buvo gauta anglų kalba išleista „Kronikos“ rinkinio siunta, kurią vėliau biblioteka platino Lietuvoje. Vienas rinkinys yra likęs MA bibliotekoje, tad prirėikus jį ten galima rasti.

Renginio metu kalbėjęs buvęs švietimo ir mokslo ministras (2004–2006), Lietuvos ambasadorius Švedijoje (2006–2011), taip pat ir Rusijoje – iš Skuodo krašto kilęs REMIGIJUS MOTUZAS patvirtino, kad sovietų represijas patyrė daugelis mūsų tautos šviesuolių. R. Motuzui dirbant Lietuvos ambasadoriumi Rusijos Federacijoje (2015–2020), teko apsilankyti Vladimire, kur buvo įkalintas arkivyskupas Mečislovas Reiny. Čia, kalėjime, M. Reiny mirė ir buvo palaidotas kapinių teritorijoje esančiame bendrame kape. Pokario metais šiame kalėjime kalėjo ir Lietuvos Prezidentas Aleksandras Stulginskis, premjeras Antanas Merkys, užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys bei nemažai kitų iškilių tarpukario Lietuvos asmenybių.

Lietuvos ambasados Rusijoje iniciatyva senosiose Vladimiro miesto kapinėse 2016 m. buvo atnaujinta paminklinė lenta, skirta M. Reiniui. Kasmet Vėlinių dieną prie šio paminklinio memorialo katalikų kunigas laiko Šv. Mišias, į kurias susirenka nemažas būrys vietos gyventojų. Pasibaigus maldai, prisimenamas arkivyskupas M. Reiny, kitos politinių represijų aukos.

A. Motuzui teko apsilankyti ir Tomske, kur buvo ištremtas paskutiniu metu politiniu tremtiniu laikomas Kauno arkivyskupas emeritas Sigitas Tamkevičius, kuris grįžo į Lietuvą 1988 metais. Tomsko sritis buvo viena pagrindinių lietuvių trem-

ties vietų – čia masiškai Lietuvos gyventojai buvo tremiami 1941–1952 metais. Archyvų duomenimis, 1941m. į Toms-ko sritį buvo ištremiti 1 309 lietuviai, 1951–1952m. – apie 4 250 gyventojų. Dauguma lietuvių, tarp jų ir S. Tamkevičius, tremtiee metais buvo vežami dirbti į aplinkinius miškų ūkius bei kolūkius, kiti dirbo statybose, tiesė kelius.

Lietuvos ambasados Rusijos Federacijoje iniciatyva Tomske 2016 m. buvo atidengtas paminklas su užrašu lietuvių ir rusų kalbomis: „Lietuvių tremtiniams ir politiniams kaliniams atminti“ ir lietuviško kryžiaus su „saulute“ reljefu. Paminklas pastatytas šalia memorialinio muziejaus „NKVD kalėjimas“ esančiame skvere. Taip siekta prisidėti prie istorinės atminties išsaugojimo, tremtinių ir politinių kalinių pagerbimo ir gyventojų pilietiškumo ugdymo.

ALFONSAS RAMONAS susirinkusiesiems priminė apie dvi žemaitiškas knygas, kurias vakaro metu buvo galima įsigyti (tai Irenos Radzienės „Žemaičių kalbos telšiškių tarmės žodynas“ ir prof. Donato Butkaus novelių romano „Ka žemė bova brongesnė ož douna“ antroji dalis). A. Ramonas pažymėjo, kad norėdami išlaikyti žemaičių kalbą, turime ją branginti, puoselėti ir pasistengti išmokti žemaitiškos rašybos pagrindus. Sąlygos tam yra: 2017 m. išleista prof. Juozo Pabrėžos knyga „Žemaičių kalba ir rašyba“, turime prof.

Koncertuoja Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių choras „Laisvė“ (vad. Gintaras Skapas)

Viktorijos Daujotytės dūnininkų tarme parašytų knygų, prof. Donato Butkaus pastatytą „douninikų“ tarmės paminklą – jau minėtą dviejų dalių, atskiromis knygomis išleistų novelių romaną „Ka žemė bova brongesnė ož douna“, yra išspausdinta žemaičių grožinės literatūros antologija „Žemaitė = Žemaičiai“, nuo praėjusių metų interneto svetainėje „Žemaičių žemė“ www.zemaitiuzeme.lt viešinamas D. Mukienės (Ramonaitės) leidžiamas elektroninis žurnalas „Žemaičių žemė“, kai kuriuose Žemaitijos regiono laikraščiuose spausdinami tekstai, parašyti žemaičių kalba. Prelegentas akcentavo, kad tik raštą turinti kalba gali tikėtis gauti aukštesnį teisinį statusą. Žemaičių kalbos išlikimui yra labai svarbu, kad Lietuvos Respublikos Seimas pripažintų, jog žemaičių kalba, kurios sąvoka iki bendrinės kalbos susiformavimo aukštaičių tarmių pagrindu buvo vartojama labai dažnai, ir kuri turi visus kitai kalbai (t. y. lietuvių bendrinei kalbai) būdingus bruožus, būtų vadinama žemaičių regionine kalba. Tada būtų galima tikėtis, kad žemaitės motinos ir tėvai, rengdami savo vaikus ikimokyklinio ugdymo įstaigai, nesistengs su jais kalbėti bendrine lietuvių kalba (vaikas ją mokykloje išmoks!), nes jie žinos, jog su jų mažyiais darželyje bus bendraujama tokia pat kalba, kokia šnekama jų namuose, ir jiems nekils problemų bendraujant su ikimokyklinių įstaigų pedagogais.

Pasibaigus pasisakymams ant scenos pradėjo rinktis GINTARO SKAPO vadovaujamo Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių choro LAISVĖ kolektyvas. Jo dainininkei Birutei padeklamavus Jono Strielkūno eiles „Lietuva“, Baltąją salę užliejo skambūs choristų balsai. Po kelių sudainuotų dainų pakilia nuotaika jau buvo „užsikrėtę“ ir kartu dainavo visi renginio dalyviai. Vakarą baigėsi šiltu pabendravimu prie Užgavienių blynais ir kitais gardumynais nukloto vaišių stalo.

Nuotraukos Bonifaco Vengalio ir Alvydo Stričkos